

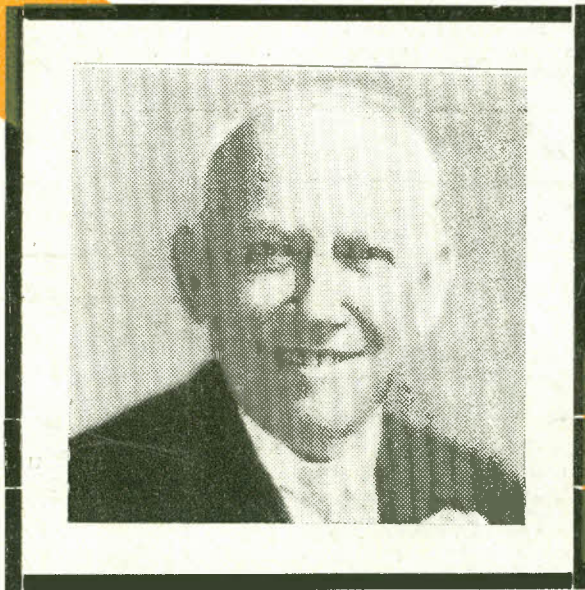
FILMKULTURA

+ SZERKESZTI: LAJTA ANDORJ +

IV. ÉVFOLYAM
= 3. SZ. =
1931. MÁRC. 1.

CARL LAEMMLE,
az Universal Pictures
Corp. elnöke, most ün-
nepelte filmgyártói mű-
ködésének 25 éves jubi-
leumát

ÁRA 1 PENGŐ

Az

vezet ebben
a szezonban!

Bebizonyították ezt
azok a példátlan
tapsviharak, amelyek
a szakmai bemutatón

Kisérték a

Betörők

A Király parancsol!

Dolly Karriert csinál

Viharok a
Montblanc felett
cimű filmeket.

Várjuk a
mozitulajdonos
urakat irodánkban.

KOVÁCS ÉS FALUDI

FILMGYÁR ÉS LABORATORIUM

BUDAPEST - ZUGLÓ,

GYARMAT-UTCA 39.

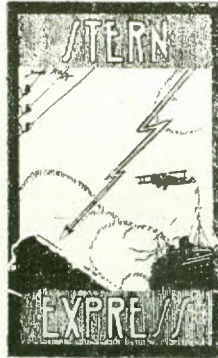
TEL.: ZUGLÓ 63-00.

Magyarország

legnagyobb és legmo-
dérnebb gépekkel fel-
szerelt laboratoriuma

KÉSZIT:

HANGOSFILMEKET ÉS
KÓPIÁKAT, FILMFELIRA-
TOKAT, PEDAGOGIAI,
KULTUR, REKLÁM- ÉS
RAJZTRÜKK-FILMEKET

STERN XPRESS FILMSZÁLLÍTÓ

5 Rue Cardinal Mercier

PARIS IX.

TEL.: GUT. 49 08.

Táv. cím: Sternex Paris.

Vegye igénybe gyorsárú-
szolgálatunkat.

Párizsból, Londonból és
New Yorkból
Budapestre!

Budapesti képviselet:

**FILM-EXPRESS
SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT**

V. BÁTHORY-UTCA 3 SZ
Tel. 102 07, 124-76, 261-39.

ZEISS IKON

márciusban olcsó áron megkezd-
di a meglévő jó lemezes hangos gé-
pek fotócellával való felszerelését

EGYEDÁRUSÍTÓJA:

OLÁH GYÖRGY

GÉPÉSZMÉRNÖK:

VIII, RÖKK SZILÁRD-U. 20. TEL. J 334-40

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

IV. ÉVFOLYAM.

= 3. SZÁM. =

1931. MÁRCIUS 1.

CASTIGLIONE HENRIK

a Corso-mozi igazgatója:
m. kir. kereskedelmi tanácsos,

A BESZÉLŐFILM ÉS A NEMZETKOZI FILMPIAC

hangosfilm térhódítása a nemzetközi filmforgalom struktúráját alapjában módosította s a legkedvezőtlenebb külkereskedelmi viszonyokat épp ott teremtette meg, ahol a találmány életet nyert.

Talán mondanunk sem kell, hogy a filmgyártás Mekkájáról: Amerikáról van szó, amely ezirányú mérhetetlen fellendülését és gazdagságát a film nemzetközi karakterének köszönhetette. Sokat gondolkoztunk: *minek kellett az amerikaiaknak a hangosfilm?* ... El lehet képzelni, hogy a business fogalomná tevői tévedtek volna kalkulációikban, mert megfélemltek arról a fontos körülményről, hogy az új találmány megdönti domináló világszínhelyüket?!

Sokkal mélyebb okok készítették őket erre a végzetes lépésre! *A változott viszonyokkal alkudtak meg!* ...

A némafilm elérte fejlődési maximumát, melynek hatása alatt elvesztette páratlan népszerűségét. A filmek hozama oly fantasztikus arányokban csökkent, amely a válság veszedelmét hordta magában. Nem volt más mentség, új lendületet kellett adni a találmánynak: egy injekciót, mely életterejét — ki tudja meddig? — megmentheti. Ily körülmények között — a két rossz között, a kisebbet választva — született meg a beszélőfilm!

Hogy a film nemzetközisége mily értéket jelentett reájuk nézve, az az Unió filmkiviteli adataiból állapítható meg. 1926-ban az Egyesült Államok filmipará a következő értékekben exportálta produktumát.*)

Kanadába	732.000	dollár
egyéb Amerikába	2,243.000	„
Európába	3,011.000	„
Afrikába	121.000	„
egyéb helyekre	1,746.000	„
összesen	7,853.000	dollár

értékben.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezek az adatok egész biztosan *nem fedik a tényleges forgalmat és annak értékét*. Az Unió külkereskedelmi statisztikai adatgyűjtése ugyanis olyképp történik, hogy a kiviteli árnyilatkozatokon a feladó a küldemény értékét is feltünteti, mely azonban — miután az exportőr nem tudja biztosan, hogy a valóságban mekkora részesedést kap a film után — csak hozzávetőleges 3—4 cent lábankint. Ezenkívül az export igen tekintélyes része fotográfált negatív (amelyről a kópiák készülnek), melynek értékelése — ugyancsak a fenti okból — szintén lényegesen alatta van a tényleges értéknek.

Vannak szakértők, akik az Unió film-kereskedelmi hozamát fenti összeg közel tízszeresére: 70 millió dollárra te-

*) Year Book 1929.

szik. A magunk részéről túlmagasnak ítéljük meg ezt a becslést, mert a 3 felvonásnál hosszabb filmekből Amerika átlag évi 300 darabot exportált (némafilmekből). Európának, Oroszországon kívül 23 legfontosabb állama van, ezek szerint az ide szállított filmek szába kb. 6900. *Kétezer dolláros átlagértéket véve, ez 13,800.000-nek felel meg.*

Ha tehát csak négyszeresét is vesszük a fenti összegnek, beleértve az egyéb filmek értékét, továbbá a kópiák árát, 45—50 millió dollárról lehet szó, amelynek az azonos nyelvetterületen kívüli exportjáról az amerikai ipárnak a hangos, illetve beszélőfilm térhódításával túlnyomórészt le kell mondania.

E megállapítás elsősorban Európára vonatkozik, melynek filmszükségletét az amerikai piac a következő százalékos arányban elégítette ki:*)

Ország	Filmszükségletének hány %-át fedezte Amerikából
Spanyol	95
Anglia	90
Hollandia	90
Portugália	90
Norvégia	90
Svéd	80
Belgium	80
Ausztria	75
Olasz	75
Francia	70
Magyar	65
Német	60
Svájc	60
Lengyel	60
Románia	60
Bulgária	60
Cseh	50
Jugoszlávia	50

A filmgyártás ilyen alakulása, sajnos, nemcsak az amerikaiakat érinti. E végzetes lépés kihatással van az egész világ szakmai életére és vele együtt a mi viszonyainkra is.

Csonkamagyarország filmimportját a szükséglet szempontjából a külkereske-

delmi adatoknál karakterisztikusabban tárják fel a cenzúrahivatal adatai. Ezek szerint a magyar filmkonzum az utolsó 7 évben a következőképp alakult:

	A cenzúrázott külföldi filmek	
	száma	méterhossza
1924-ben	953	1,194.000
1925-ben	1256	1,543.000
1926-ban	1135	1,407.000
1927-ben	1261	1,507.000
1928-ban	1202	2,078.000
1929-ben	1192	1,552.000
1930-ban	984	1,035.000

A forgalom — az 1924. évtől eltekintve, amikor a külföldi relációk kiépítése még nem fejeződött be teljesen — az utóbbi években 1929-ig közel egynívón mozgott s csak a legutolsó két év — részben az új filmgyártási rendelet, részben a hangosfilmek bevezetése miatt — mutat lényeges eltérést.

A behozott filmek származási hely szerint a következőképp oszlottak meg:

	Az importált filmek származási helyek szerinti megoszlása %-ban					
	Amerikai Német Francia Olasz Angol Egyéb					
1924-ben	58	19	9	4	2	8
1925-ben	67	15	7	3	2	6
1926-ban	60	20	9	1	1	9
1927-ben	58	23	8	1	1	9
1928-ban	55	27	5	1	3	9
1929-ben	52	27	5	1	4	11
1930-ban	56	31	1	*)	3	9

Már e táblázatból is feltűnik az egyes származási országok közötti eltolódás. Az amerikai film importja — az 1930. évtől eltekintve, amelynek emelkedő jellege csak látszólagos, amire ráterünk — évről-évre csökken, ezzel szemben a német ipar produktumja egyre nagyobb arányban kerül hozzánk.

Sokkal pregnansabban domborodnak ki a forgalmi eltolódások, ha csak a nagyobb értékű, azaz a 3 és annál több felvonásból álló filmek forgalmi adatait vesszük vizsgálat alá:

*) Year Book 1929.

*) 0,5%-on aluli mennyiségben.

A 3 és annál több felvonásból álló
filmek behozatala
e b b ő l

	összesen			amerikai		német	
	drb.	drb.	%	drb.	%	drb.	%
1927-ben	628	291	46	199	30		
1928-ban	623	377	50	221	35		
1929-ben	588	331	59	172	29		
1930-ban	336	185	55	136	40		

A nagy filmek összforgalma az utolsó két évben — túlnyomórészt a beszélő-filmek meghonosítása miatt — 1929-re 6, 1929-ről 30-ra 43%-kal esett.

Származási hely szerint a kimutatott két ország forgalma változott meg a legmélyrehatóbban.

Amerika szállította az első hangos, illetve beszélőfilmeket, így indokolt az 1929. évi százalékos növekedés. A múlt évi visszaesés — az egész év átlagát véve figyelembe — még nem tekintélyes, de máris szembeötlő. Ha havonként vizsgáljuk meg az adatokat, az év második felében az amerikai film importja mélyen alatta marad az összbehozatal 50%-ának. Nyilvánvaló, hogy 1931-ben a visszaesés még nagyobb mérvűnek ígérkezik.

A német produkció 1929-ben csökkent, ami az amerikai hangosfilmek inváziójában találja magyarázatát. A múlt évi

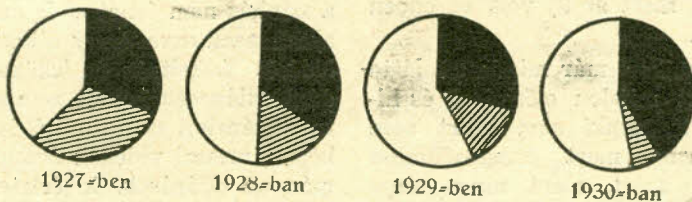
részesezési növekedést a német hangosfilmgyártás megteremtése és fellendülése indokolja. A német ipar az év második felében az amerikai behozatalt — a nagy filmekben — már túlszárnyalta.

A német beszélőfilm-gyártás előretörése komoly veszedelmet jelent az amerikai filmiparra. Igaz, hogy az angolul beszélők száma (160 millió) kétszer akkora, mint a németül tudóké (80 millió), ám vegyük figyelembe, hogy az angol nyelvűek, a közismert nagy nyelvterületektől eltekintve, az egész világon elszórva élnek s így adódik össze ez a hatalmas szám, míg a németek nyelvterülete egységesebb.

Ha nem is tartozik szorosan cikkünk keretébe, mindenesetre érdeklődésre tarthat számot alábbi táblázatunk, amelyben a különböző nyelven beszélők számát tüntetjük fel:

	Beszél millió	Ért lélek
Kínaiul	400	430
Hindosztánul	230	275
Angolul	160	220
Németül	80	100
Franciául	45	75
Japánul	62	70
Spanyolul	40	65

A három felvonásnál hosszabb filmek importja származási országok szerint:

Magyarázat: }
 fekete mezőny : német film
 fehér mezőny : amerikai film
 csíkozott mezőny : egyéb származású film.

A forgalom mélyreható eltolódását tükrözik vissza a cenzúrázott filmek havonkénti adatai. Az 1928. évi adatok kb. azon a nívón mozognak, mint az előző évek, vagyis a normális viszonyok külkereske-

delmi forgalmának havonkénti alakulását tárják fel. Ezzel szemben az 1929. évi sajátos alakulást a filmgyártási rendelet okozta, míg az 1930. évi már a kialakult hangosfilm-éra diagrammját mutatja.

Részletesebb adataink a következők:

A 3 felyonásnál hosszabb filmek
cenzúraforgalma

Hónap 1928-ban 1929-ben 1930-ban
d a r a b

Január	53	29	17
Február	60	35	16
Március	49	42	24
Április	56	40	27
Május	47	44	24
Június	61	87	18

Július	62	121	9
Augusztus	51	141	40
Szeptember	46	9	30
Október	47	4	41
November	36	21	60
December	55	15	30

A változott viszonyok által teremtett különleges internacionális helyzet, párosulva a súlyos gazdasági megpróbáltatásokkal, a szakmai válság indító okai.

LAZÁR ÖDÖN,

a Király Színház igazgatója:

A SZÍNHÁZI VÁLSÁG ÉS A FILM VÁLSÁGA

int színházigazgató, minde-
nékelőtt azt akarom meg-
állapítani, hogy a hangos-
film ártott a színházak-
nak, — de véleményem sze-
rint csak *átmenetileg*.

Tudniillik, amíg a közönség nem szokta meg a hangosfilmet. Mert amíg a hangosfilm új volt és az újdonság varázsával hatott, addig előfordulhatott az, hogyha valakinek volt bizonyos szórakozásra szánt pénzösszege, akkor azon nem színházjegyet vásárolt, hanem hangosfilmhez ment, mert az új volt és éppen ezért érdekes.

De most, amikor már mindenki látta a hangosfilmet minden előnyével és hibájával együtt, senki sem azért nem megy színházba, mert hangosfilmhez megy, hanem azért, mert nincs pénze se színházjegyre, se mozijegyre.

A mi már most a hangosfilmet mint művészi megnyilvánulást illeti, az sohasem lesz teljes értékű *pótszere* a színháznak, még pedig azért nem, mert a hangosfilmből hiányzik az *előhang* és az *előtést* varázsa. A hangosfilm kriptogánszerű dolog és éppen ezért nem hiszem, hogy komoly művészetté válhatik

valaha. Értve ezalatt azt, hogy akár-milyen jó hangosfilmet is lát és hall valaki, azzal soha nem tud annyira betelni, mintha színházi előadást nézett volna végig.

A filmnek, szerintem — éppen ezért — nem is lehet az a feladata, hogy szolgálj utánczója legyen a színháznak, mert hiszen abban a pillanatban, ha utáncoz, nem lehet annyira értékes, mint az eredeti. A filmnek tehát más célok megvalósítását kellene kitűznie maga elé. Olyan területeken kellene mozognia, amelyeket a színház nem érhet el és amelyek mégis alkalmasak arra, hogy a közönség érdeklődését felkeltsék és lekössék. Így például világesemények regisztrálása kulturtörténelmi szempontból is fontos, tájképek, messzi vidékek bemutatása, tudományos eljárások, kísérletek mindmennyi fontos terrénumává válhatnak a hangosfilmnek.

De az itt felsoroltakon kívül bizonyára még sok más olyan terület is van, ahol a film eredetét alkothat, ahol nem utáncoz. Hogy melyek ezek a területek, nem tudom, mert nem vagyok filmszakember, ezeknek a felkutatása pedig a filmszakemberek dolga.

PALÁGYI RÓBERT dr.,
a Magyar Mozgóképzemengedélyesek
Orsz. Egyesületének ügyésze:

FILM, HANGOSFILM ÉS SZERZŐI JOG

I. A FILMKÉSZÍTÉS JOGI PROBLÉMÁJA

uszonöt év előtt primitív kávéházi mutatvány volt a film, ma *grandiózus művészet*. Akkor naív szórakozás, ma az *ismeretterjesztésnek* és a *jövő történetírásának* legmegbízhatóbb eszköze. A művészi gondolat és érzékifejezés új területe. Sok százezer ember kenyérszerezésének forrása. Gigantikus ipar, amely milliókat emészt. A leghatásosabb propagandaeszköz. A film valóban jött, látott és győzött. A kételkedőket elsodorta, a benne bízokat soha nem képzelt eredmények élére emelte.

Csodálatos siker, amelynek nem is vagyunk a végén. Csak azt látjuk, honnan jött, nem tudjuk azonban *merre halad és hol áll meg?*

A gazdasági élet jelentős területein, érdekes és fontos formákban öntja a film az újabbnál-újabb kérdéseket a *jogászvilág* emberei elé. Nagyszabású könyvtárakat írtak már össze a film felvetette problémákról. Csábító volna erre a felette érdekes, a gyakorlati és jogászember számára egyaránt lebilincselő kérdések tarka területeire kirándulni. De hátárt kell magunknak szabni, mert elfuttatásunk jelenlegi tárgya, *a film és szerzői jog közötti kapcsolat kérdése*, — akármilyen jelentéktelennek látszik — amúgy is óriási anyag, amelyet a rendelkezésre álló rövid idő alatt is csak madártárlatból vehetünk távirati rövidséggel szemügyre. Fájdalom, hálunk a jogirodalom keveset foglalkozik e kérdésekkel, még kevesebbet a bírói gyakorlat és így a felvetődő esetekben mindenki bizonytalanságban van.

Jogi szempontból hogyan készül a film?
A vállalkozónak, akinek nyilván tele van pénzszekrétanyé, értelmes, fürge, járatós

szervei ajánlanak egy-egy kitünő regényt, egy-egy szenzációs drámát, bájos operettet vagy lebilincselő novellát, amelyet filmesítésre alkalmasnak találnak. Ezek az emberek ismerik a szerzői jogi szabályokat is, tudják, hogy az irodalmi és művészeti alkotások oltalmára létrejött berni egyezmény Berlinben 1908-ban reformált szövege és a magyar Szjt. 6. §-ának 10. pontja kizárólagos jogot biztosítanak az irodalmi, tudományos vagy művészeti művek szerzőinek arra, hogy műveik *mozgófényképeszeti* felhasználására engedélyt adjanak. Előre kell bocsátanunk, hogy a törvény 46. §-a ezt a szerzői kizárólagos jogot a *zenemű szerzőire is kiterjeszti*.

A filmvállalkozó, aki tudja, hogy az *írói mű* filmesítésében védve van, ha valamely neki tetsző regényt vagy drámát megfilmesíteni óhajt, felkeresi a szerzőt vagy jogutódát és a megfilmesítésre tőle *jogosítványt* szerez. Ebben a filmesítési szerződésben a vállalkozó rendszerint minden lehetőt és lehetetlent kiköt magának a szerzővel szemben. Bizonyos mértékban ez érthető is, mert a vállalkozó az így megszerzett jogosítvány alapján teszi meg további rendelkezéseit: bízza meg a rendezőt, az operatőrt, alkalmazza a főszereplőket, gondoskodik a művészi szcenikáról, az öltözékekről stb. stb. Ez rengeteg munkát, időt és főleg töménytelen pénzt igényel. Meg tudjuk érteni tehát, ha a megfilmesítendő mű szerzői joga körül *a vállalkozó rendkívül gonddal jár el*. Pontosan vizsgálja a szerző vagy jogutódának legitimitációját, vajjon a jog fölött nem történt-e már más irányban rendelkezés; ha *jogutóddal* áll szemben, vizsgálja a szerzés címét, idejét; ha *örökösödés* a jogcím, gondosan kutatja az örökösöket igazoló okiratokat stb.

A szerző a maga szerzői jogainak egy-egy részéből kiemel egy szeletet, a *filmelésre vonatkozó korlátlan jogot*, — megmarad nála a többszörösítés, közzététel, forgalomba helyezés, fordítás, adaptálás stb. tekintetében fennálló kizárólagos jog — átengedi a filmvállalkozónak, akiről tudja, hogy átalakítja filmművé.

Fájdalom, a szerző rendszerint nem tördök morális (személyiségi) jogaival, vajjon komor és majesztétikus művéből nem csináltak-e bántó komédiát; nem keresi: a filmművön fel van-e tüntetve a neve, hirdetéseknel és vetítéseknél megemlíttik-e őt egyáltalában; nem keresi: kik lettek műve megfilmesítői stb. stb.

A vállalkozó járatos íróval filmszcenáriomot (filmkönyvet) készített abból a regényből, vagy egyéb műből, amelynek filmelési jogát megszerezte. A filmszcenárium *filmművészeti és filmtechnikai* szempontokból ragadja ki a mű művészeti eszköz számára *alkalmas* részeit, kiegészíti, módosítja az alapul fekvő irodalmi művet. Szinte korlátlanul gyűrja a kezében levő irodalmi anyagot, egy-

részt, mert ez nagyjában szükséges is, másrészt, mert a mi írónk a szerződés megkötésekor egy szót sem kötött ki művének művészeti *épsége* oltalmára. Ugy készíti el ezt az írói művet, hogy *kész tervet ad a megteremtendő film számára*.

A *filmszcenárium* oly külön oltalom alatt álló szerzői mű, amelyet a filmszerzője vagy önállóan alkotott, vagy más művéből a szerző *engedélyével* alakított át, de úgy, hogy annak nyomán a film jelenetről-jelenetre megalkotható. *Mindkét műnek külön oltalma van.*

A német irodalom az ilyen filmalkotásra érett filmszcenáriomot, filmforgatásra alkalmas könyvnek — szaknyelven „drehreifes Buch” vagy „kurbelfertiges Buch”-nak — hívja.

Eddig tehát már *két szerzői* jogosttal találkozunk. Az alapul fekvő regény, dráma, vagy novella *szerzőjének* szerzői jogával és a *filmszcenárium készítőjének* szerzői jogával. Ezzel azonban a szerzői joggal bírók sora nincs kimerítve.

GÁBOR JENŐ dr.

A FILMREKLÁM HARMINCÉVES PÁLYAFUTÁSA

lső közleményünkben beszámoltunk a harmincévelőtti, első kezdetleges filmreklámokról, főleg a lapokban megjelent hirdetésekről s beszámolóink során eljutottunk az 1912-ik évig. Tovább kötvén a filmreklámírozást, látjuk hogy később, 1913-ban, már 80 milliméteres reklámok jelennek meg. Az *Apolló* az *Utolsó bohém*-et hirdeti, Nyárayval a főszerepben, a *Fővárosi Nagymozgó: Dante-t*, a *Tivoli Psylander* és Ellen Aggerholm filmjét, míg a *Danteon-moziban* „Asta Nielsen és Psylander megszemesítve lépnek fel az első magyar film-

paródiában, illetve moziszekecsben, mint a „kappanhágai cs. és kir. (?) udvari Lichthof-Theater végtagjai”.

1913. december 3-án a *Népopera, Edison* kinetofonjának, a beszélő mozgóképnek a bemutatását” hirdeti. De már nem a „Szórakozóhelyek” rovatában, hanem külön a lap belső szövegoldalán. Most már a többi mozgószínház szintén *külön oldalakra vonul hirdetéseivel*. A *Mozgó-kép Otthon*, a *Liszt Ferenc-mozgó* (amely a Robinson Krausz című Karinty-szekecs-et hirdeti Baumann Károllyal a főszerepben) már 100—120 milliméter nagyságú hirdetést jelentet meg az olvasottabb lapokban. Am ezek a reklámok

még minden különösebb ötlet vagy rajz nélküli reklámok. De szembetűnik csakhamar, hogy az egyre szaporodó mozgószínházak mind több és több helyet foglalnak el a lapok hasábjain. Természetes, hogy a műsor-plakátirozás is egyre nélkülözhetetlenebbé válik a reklámirozás terén.

Igy fest rekláméletünk a háború kitöréséig s ezzel lezárul a filmreklám első időszaka.

De elkövetkezik a végzetes 1914. június 29-iki dátum, *Ferenc Ferdinánd trónörökös* meggyilkolásának napja. Kitér a világháború! A szórakozóhelyek csaknem válságba jutnak, mert az élet megbénulása miatt a művészi élet is megszűnik. Szerencsére azonban csak átmenetileg. És csak rövid ideig tart ez az állapot, addig, míg a közönség rájön, hogy a vérviharos időkben éppen a szórakozással kell a szomorú perceket felejtetni. A háború alatt azonban nagyon kis helyre szorul a mozireklám, mint általában minden hirdetés. A háború utáni idő: az 1918. évi spanyol járvány és a forradalmi korszak sem kedvez a mozgószínházaknak s így persze a mozireklámnak sem. A kommünben pedig teljesen megszűnik minden gazdasági verseny. Mi értelme lett volna a kommün ideje alatt a hirdetésnek s így a mozireklámnak?

Az 1920. esztendő után már kezd újra éledni a gazdasági és művészi élet. Jön a konjunktúra, az inflációs időszak és ez meglátszik mindjárt a mozi szakmán is. Új, hatalmas filmvállalatok, mozgóképszínházak keletkeznek, minek folytán a mozireklám egyszerre óriási lendületnek, fejlődésnek indul. Az egymással konkurráló filmszínházak rendszeres, nagy hirdetőkké válnak, ami főleg a lapok hasábjain látszik meg. A terjedelmes és gyakori hirdetésekön kívül megjelennek az első mozikommünték és most már nemcsak a színházak műsorai látnak napvilágot a Színház-Művészet rovatban, hanem a moziműsorok is. A mozihirdetések változatos tipográfiába bevonul a metszet, a fénykép és a film-

vállalatok sajtóirodáiban szerződötetett dramaturgok, sajtófőnökök állandóan új és friss reklámötleteken törnek a fejüket. Ettől kezdve a mozireklám fejlődésének lényegét a reklámötletek adják meg. Hogy mi a reklámötlet, nem kell bővebben magyaráznunk. Az, ami az ételben a bors, a tejben a vitamin, levegőben az oxigén, vagy egy divatos hasonlattal éljünk: a motalkóban a benzin! A sajtófőnökök, dramaturgok már jól tudják, hogy a nagy összegeket követelő mozi- és filmreklámmal is, százszázalékos eredményt csak úgy lehet elérni, ha pszichológiai alapon tudják felkölteni a tömegek érdeklődését, figyelmét. És itt kezd művészetté, tudománnyá válni a mozireklám! Ez a fejlett reklámrendszer azonban horribilis anyagi áldozatokat követel a mozi szakmától, amelyeket azonban ez szívesen áldoz, mert a befektetéseknek, a kidolgozott reklámstratégiai alapon való felhasználás mellett, sikerét, eredményét látja.

Mint ismeretes, pár esztendővel ez előtt, minden filmműsor bereklámirozása bizonyos előirányzott, nagyobb összeg felhasználásával történt. Az előirányzott összeget vagy a filmet forgalomba hozó vállalat fektette be (amelynek első sorban érdeke a kép kelő beharangozása), vagy az a premierszínház, amely a filmet először jelentette meg. De sok esetben közösen viselték a reklámirozás költségeit. (Ez fennáll némileg ma is.) De amióta ugyanazt a filmműsört egyszerre két, esetleg három premierszínház mutatja be, a közös műsört játszó filmszínházak együttesen viselik a reklám-költségeket.

Ezelőtt még az volt a szokás, hogy a filmvállalatok maguk gondoskodtak filmjeik reklámirozásáról, mert nem akartak abba a helyzetbe kerülni, hogy a filmszínházak egyes filmjeiket kelő reklám hiányában megbuktassák. Utóbbi időben azonban a mozgószínházak önállóan készítik elő műsoraik propagandáját.

Hogy a konjunktúra idején mily horribilis összeget áldoztak egyes vállalatok

mozireklámra és hogy ezeket az előirányzott reklámösszegeket milyen módon használták fel, csak egy-két, hatalmas filmattrakciónak emlékezetes bereklámírozására akarunk rámutatni.

Például Charlie Chaplin világhírű filmjére, az Aranyláz-ra, 210 millió koronát (akkor még koronában számítottunk) áldozott a Rádium-filmvállalat.

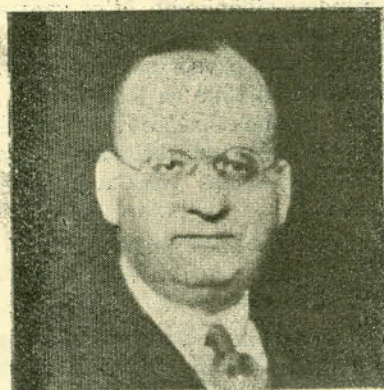
Ebből jutott: 80 millió sajtóreklámra, 30 millió Chaplint ábrázoló kis ajándékszobrocskákra, 30 millió a szokásosnál nagyobb plakát-reklámra, 10 millió koronába került a Magyar Hírlap-nak a premier napján megjelent 4 oldalas melléklete, amely egész terjedelmében az Aranyláz reklámját szolgálta, 10 milliót kaptak hivatásos, jónevű írók, esztétikusok, hogy egyéni impressziójukat megírják a filmről.

Ezenkívül 100.000 példányban megjelent kis regények, füzetek szolgálták az Aranyláz hatalmas reklámját. Csak így volt lehetséges, hogy a Royal-Apollo az Aranyláz-at 6 hétig *en suite* játszotta, ami abban az időben szokatlan eredmény volt a filmszakmában.

Hasonló összeget emésztet fel akkor tájt a Ben-Hur (200 millió korona, 16.000 pengő), a Tízparancsolat (180 millió korona, 14.000 pengő) s más hasonló világattrakciók propagandája.

Sajnos, a dekonjunktúrális idők bekövetkeztével a mozireklám nagy visszaesést mutat.

Az 1929/30. évi filmszezónban ugyan a hangosfilm még egy kis lendületet adott a mozireklám fejlődésének, ami főleg abban nyilvánult, hogy a premier-filmszínházak újabb versenyre kelvén, az eddig megszokott méreteken felül is hir-

WILHELM MEYDAM, a berlini Ufa külföldi osztályának az igazgatója februárban Budapesten tartózkodott.

dették az új világcsodát: sokszor egészoldalas terjedelmű reklámokat adván le az újságokban. De sajnálattal kell leszögeznünk, hogy napjainkban a filmszakmában *határozottan reklámellenes hangulat uralkodik.*

Természetes, hogy az illetékes tényezők ennek okát az általános gazdasági helyzet leromlásával igyekeznek magyarázni.

De mi itt utalunk a Berlinben tavaly megtartott reklám-világkongresszus sokat mondó jelszavára: „A reklám a világ jólétének a kulcsa!”

Mi ebből a sarkigazságból levonva a következtetést és azt a filmszakmára vonatkoztatva, megfordítva hirdetjük: *A filmszakma jólétének a kulcsa első sorban a — reklám!*

MINDEN FILMSZÍNHÁZ A LEGNAGYOBB ELISMERÉS HANGJÁN NYILATKOZIK A TELEFONGYÁR LEMEZES ÉS FOTÓCELLÁS LEADÓGEPEÉRŐL.

MIELŐTT HANGOSFILM-LEADÓGÉPET VÁSÁROL, KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT A TELEFONGYÁRTÓL ÉS HALLGASSA MEG A TELEFONGYÁR MINDKÉT RENDSZERŰ LEADÓGÉPET.

Magyar Mozgófényképgépezők Országos Egyesülete

VII. ker., Csengeri-utca 1. szám.
Hivatalos órák: délután 2—4-ig.
Telefon: József 375—98.

A FILM HALOTTAI

A hollywoodi filmkolónia egyik tagja: Louis Wohlheim február 16-án alig 46 éves korában hirtelenül elhunyt. Wohlheim ismert berlini színpadi színész volt, aki legutóbb meghívást kapott Hollywoodba néhány hangosfilm-szerep betöltésére. Egyik világhírű szerepe Remarque *Nyugaton a helyzet változatlan* című filmdarabja „Kat”-ja, Katzinsky tizedes szerepe, amellyel mindenütt nagy sikert aratott. Neve annyira ismertté vált és szerepe révén annyira megkedveltette magát, hogy új nagyobb szerepet bízta rá, amelyhez azonban egy kevésbé — *kövér volt*. Néhány kilót kellett volna leadni, Wohlheim azonban olyannyira *komolyan* vette a fogyasztókúrát, hogy két hét alatt 15 kilót fogyott. Hirtelenül legyöngült szervezete ezt a nagyarányú visszaesést nem bírta el, amelyhez még régebbi betegsége is járult, úgyhogy két-heti koplalókúra után elhunyt. Halála szinte részvétet keltett úgy az európai, mint az amerikai filmvilágban.

Filmexpedíció francia Guyanába. Monteux és Richard párizsi nagyiparosok filmexpedíciót rendeznek a francia Guyanába, amelyet Gaston Vincke rendező irányít. Három filmoperatőr, köztük egy hangfölvéve operatőr, továbbá egy rádiótávírász és egy geológus ment el az expedícióval, amely teljes földrajzi fölvételt akar a francia Guyanáról készíteni.

Érdekes cenzúrakísérlet a Nemzetközi Oktatófilm-Intézetnél. A római Nemzetközi Oktatófilm-Intézet csoportot alakított a bel- és külföldi sajtó, a tudomány, a politika és a művészet nevezetesebb embereiből, amely csoportnak előzetesen be akar mutatni egyes filmeket, hogy ezek még a film hivatalos megcenzúrálása előtt fejtsék ki véleményüket a rendelkezésükre álló lapokban. Az első előzetes cenzúra igen szép eredménnyel járt. Az Oktatófilm-Intézet nagytermében nemrégiben összejöttek a Rómában tartózkodó nagy világlap-tudósítók a *Stampa e stera* (A külföldi sajtó) elnökének a vezetésével. Az első film, amelyet ilymódon „először” cenzúráztak a *Metro Halleluja* című filmje volt és az első vitaest nyomán a sajtó sokoldalúan és igen rokonszenvesen foglalkozik az Intézet kísérletével.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

DUPFILM, EXTRA-RAPID, KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN

SZÍNES POZITIV! HANGOSFILM-NEGATIVOK! ANILIN FESTÉKEK!

Vezérképviselő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körút 30. Telefon: J. 363-76.

CARL LAEMMLE,

az Universal-filmgyár nagynevű elnöke most ünnepelte 25 éves filmgyárosi működésének az évfordulóját. Carl Laemmle 1867-ben született Laubheimben, Württemberg egyik kis városában, ahonnan még egészen fiatalon hajózott át az Ujvilágba, hogy ott szerencsét próbáljon. Mint a többi filmkirály, ő is keserves munka árán jutott arra a magas piedesztálra, amelyen ma áll és amely annyi dicsőséget szerzett neki és a vezetése alatt álló gyárnak. 1906 óta szolgálja a filmkultúrát, amelynek számos tehetséget fedezett föl és amely annyi nagy filmet köszönhet neki. Hatvannégy éves korában az egész világ kinematográfiája szeretettel veszi körül és lélekben csatlakozik ahhoz az ünnepléshez, amelyben „Onkel Carl” most Hollywoodban részesül. Az amerikai filmipar nevében Will Hays hatalmas albumot nyújtott át az ünneplőknek, amelybe az amerikai kinematográfia minden ismertebb tagja írta be a nevét. Ebbe a nagy albumba mi, magyarok is beírjuk nevünket és csatlakozunk ahhoz a szeretetteljes gratulációhoz, amelyben Amerikában része volt.

A nürnbergi közlekedési múzeum filmarchívuma. A nürnbergi közlekedési múzeum, amely néhány évvel ezelőtt kultúrfilmelőadásokra rendezkedett be, külön filmarchívumot is állított föl, amelynek 1930. év végén 112 kópiája és 30 filmnegatívja volt. A film között különböző oktató-, ismeretterjesztő-, reklám- és játékfilmet találunk, amelyek igen értékes kiegészítói a nürnbergi közlekedési múzeum kulturális törekvéseinek.

Hangosfilm az iskolában. Az angliai Middlesex-grófság 15 iskolájában most vezették be kísérletképpen a hangosfilmet. A kísérletek főleg arra irányulnak, hogy a kevésbé tehetséges gyerekek miként fogadják a hangosfilm-előadásokat. A kísérletek eredményeiről az iskolaév végén számolnak be.

TOBB VIDÉKI VÁROS IS TELEFONGYÁRI HANGOSGÉPET SZERELT FÖL A VÁROSOK ÉS NAGYKÖZÖNSÉG LEGNAGYOBB MEGELEGEDESÉRE.

KÉT MAGYAR HANGOSFILM

közül az egyik, *A füst*, most jutott a nagy nyilvánosság elé és meg kell tárgyilagosan állapítani, hogy komoly és nagy sikerrel. *A füst* és *A szép Pongrácné krinolinja* című új hangosfilmek értékes előfutárjai a tavasszal meginduló magyar filmgyártásnak, amely elé most teljes reménységgel és felfokozott kíváncsisággal néz ország-világ. A munkanélküli színészek, rendezők, operatőrök évek óta tartó nehézség után várva-várják a zuglói műteremben a munka megindulását, ahonnan most ízelítőül egyelőre egy filmet kaptunk, amelyet rövidesen a másik hangosfilm is követ. Hosszú évek stagnálása után jutottunk idáig, hogy legalább hinni és remélni lehet a magyar filmgyártás megindulásában a husvét utáni hetekben. Bármilyen formában, bármilyen feltételek mellett is kezdődik meg a munka, a *kenyérkérdés* szempontjából teljesen irreveláns a mód, a fontos, hogy a munkanélküli szellemi munkások meglehetősen táborra ismét kenyérhez jusson. Az első magyar hangosfilm az új esztendőben *A füst*, kedvező auspiciumok között indul és várható sikere a magyar tehetség, a magyar alkotó munka győzelmét is jelenti.

Kötelező oktatófilm Esztorozszágban. Esztorozszágban Esti Kultúrfilm néven szervezést létesítettek, amelynek célja oktatófilmek gyártása és forgalombahozatala, miután a kormány azt tervezi, hogy a mozgóképszínházak számára kötelezővé teszi az oktatófilmek előadását. Az új szervezet természetesen elsősorban eszt gyártmányú oktatófilmek terjesztését tűzi ki célul. A kötelező oktató- és ismeretterjesztő filmről szóló rendelet értelmében a filmszínházakat arra kötelezik, hogy műsorukban legalább 100 m. hosszú ismeretterjesztő filmet illesszenek be.

A MAGYAR IPAR, A MAGYAR ALKOTÓMUNKA ÉS A MAGYAR TECHNIKA NAGY DIADALA A TÖKÉLETES TELEFONGYÁRI HANGOSFILMLEADÓGÉP. FOTÓCELLÁS ÉS LEMEZES.

AZ OKTATÓFILM

SZEGŐ SÁNDOR:

HANGOS ÉS BESZÉLŐ OKTATÓ- ÉS KULTURFILMEK

A beszélőfilm — ezt be kell ismerni — elrontotta annak a közepes igényű nézőnek mulatságát, aki napi munkájának végeztével azért helyezkedett el a mozgószínház kényelmes zsöllyéjében, hogy hol nívós, hol kevésbé nívós, de mindenesetre *kevés szellemi megerőltetést igénylő szórakozásban legyen része*. A néma oktatófilm is minden igyekezetével azon volt, hogy egyszerű és jól érthetően szövegezett feliratok alkalmazásával, *képpel*, tehát lehetőleg minél kevesebb szellemi igénybevételt jelentő módon oktassa a tanulót, akinek profitálási lehetőségeit rontaná a léleknélküli, a gyermek értelmi nívójához, képzettségéhez és egyéb körülményekhez alkalmazkodni nem tudó, *mechanikai kísérőszöveg*, amelynek elértéséhez még a mozgószínházban szórakozó felnőttek is fokozott figyelemre van szüksége. A tanuló gyermekét az ilyen kettős és megfeszített munkával járó megerőltetés tökéletesen kimerítené, anélkül, hogy eredményhez vezetné.

Az elmondottak teljes mértékben vonatkoznak a mozgószínházi és népművelési kultúrfilmekre is, amelyek manapság kétségkívül csak a technikai újszerűség kedvéért jelennek meg beszélő formában, hangos magyarázó szöveggel, vagy keretselekménnyel. Kevesebb eredménnyel való megfigyelésükhöz, sokkal nagyobb figyelemre van szükség, mint amennyi figyelmet a feliratokkal ellátott némafilm igényt áhhoz, hogy a néző ismereteli a film nyújtotta lehetőségek tel-

jes kihasználásával jól gyarapodhassanak.

Amit az előzőkben említett német cikk a kísérőzene, állati és egyéb természeti hangjelenségek közvetítésének fontosságáról említ, más lapra tartozó kérdés. Mindenesetre leszögezhetjük, hogy az ilyen zenés, vagy „zörejes” filmeknek alkalmazása sem iskolai, sem mozgószínházi szempontból nem jelenthet hátrányt, túl nagy jelentőségük azonban semmiesetre sincsen.

Ha a hangjelenségek demonstrálásának pedagógiai szempontból különös értéke volna, akkor az évek hosszú sora óta tökéletes gramofon- és a szükséges hanglemez-archívum az iskolák szertáraiban már régen helyet foglalt volna.²⁾ Ez azonban éppen olyan felesleges, mint amilyen felesleges a zörejeket és főleg a magyarázatokat közvetítő hangosfilm, mert nincs az a gép, amely a magyarázás feladatát jobban, vagy csak megközelítően olyan jól láthatná el, mint a tanító, aki nemcsak a helyzethez, növénydékeinek értelmi színvonalához és intelligenciájához tud alkalmazni, hanem aki szükség esetén, váltakozó felfogásban és megvilágításban addig ismétli mondani valóját, amíg fáradozása teljes eredményhez vezet. Ezzel szemben a beszélő oktatófilm szava javarészt nyom nélkül hangzik el és a megfigyelésre fordított fáradság csökkenti a képrésszel való oktatás eredményének tökéletességét is.

A filmoktatás egyetlen célja az, hogy segítségével legyen a tanítónak és a tan-

²⁾ Az iskolákban eddig elvéve használatos gramofonok kivétel nélkül a nyelv- és zeneoktatást szolgálják.

könyvnek a szemléltető oktatás legtoké-
letesebb formájával, az oktató mozgó-
képpel.

A filmszalag, amely a mozgósínház-
ban is teljes sikerrel tölti be ismeretter-
jesztő hivatását, játékos könnyűséggel
varázsolja az ifjúság elé idegen orszá-
gok kultúráját, távoli vidékek exotiku-
mait, a természet rejtélyes jelenségeit,
a természettudományok nagy appará-
tusú igénylő experimentumait, elmúlt
idők rekonstruált történelmi esemé-
nyeit, a közszükségleti cikkek előállítási
folyamatának gyakorlati képét és
egyéb olyan jelenségeket és esemé-
nyeket, amelyekre a modern iskolá-
nak oktatómunkájában nélkülözhetle-
nül szüksége van, és amelyeket de-
monstrálni és megközelítenie időhöz- és
helyhez kötöttségében film nélkül soha-
sem lehetett volna. *Ez a filmnek egyet-
len szerepe és felbecsülhetetlen értékű
jelentősége az iskolai oktatás körül!*

A hangos kísérőszöveg jelentőségéről
csak a mozgósínházi szórakoztató bemu-
tatások körül eshetik komoly szó, bár a
filmbeszéd újszerűségében és eredetisé-
gében rejlő üzleti értéket leszámítva, a
jó kultúrfilm-feliratok máig is előnyö-
sen helyettesítik a szinkronizált magya-
razószöveget és teljesen szükségtelenné
teszik a nehézkes keretet is.

Az iskolai oktatásban és iskolán kívüli
népművelésben a tanár, tanító vagy elő-
adó magyarázata, amelyet a kötelező ma-
gyar iskolai filmoktatásban használatos
"film-vezérlapok" oly kiváló eredmén-
nyel készítenek elő és amelyet a gondos
és szakszerű munkával szövegezett film-
feliratok oly szervelesen egészítenek töké-
letessé, feleslegessé teszik, hogy a néma-
filmekben rejlő hatalmas pedagógiai ér-
tek további hasznos felhasználását hely-
telen irányban való *experimentálással*
veszélyeztessük.

.....
HELFOLDÓN ÉS KÜLFÖLDÓN EGY-
ARÁNT NAGY AZ ÉRDEKLŐDÉS A
TELEFONGYÁR LEMEZES ÉS FOTÓ-
CELLÁS LEADÓGÉPE IRÁNT.....
.....

A TELEFONGYÁR FOTÓCELLÁS ÉS LEMEZES LEADÓGÉPE MINDE- NÜTT REMEKÜL BEVÁLT.

Skandináv mozikkongresszus. A svéd
Moziegyesület meghívására decemberben
rendezték az első skandináv film- és mozi-
kongresszust Stockholmban, amelyen részt-
vettek a svéd, dán, norvég és finn mozgó-
képszínházak kiküldöttei. A kongresszus
főcélja az volt, hogy ez a négy skandináv
állam film uniót létesítsen a hazai film-
gyártás egységes alátámasztása és megszi-
lárdítása érdekében és védekezésül a külföldi
filmbehozatal túltengése ellen. A há-
romnapos kongresszus első két napja bizal-
mas konferenciákkal telt el, míg az összes
kérdéseket nyilvánosan csak a harmadik
tárgyalási napon vitatták meg. A kongressz-
us elnöke C. Brännberg svéd ország-
gyűlési képviselő, a svéd Moziegyesület él-
nöke volt. Tárgyalta a kongresszus az egyes
résztvevő országok filmviszonyait is, neve-
zetesen a négy országban érvényben levő
kölsöndíjak ügyét is. Így megállapították,
hogy Svédországban és Finnországban igen
magas kölsöndíjak vannak érvényben, míg
Dániában és Norvégiában a kölsöndíjak
sokkal mérsékeltőbbek. A kongresszus vé-
gül határozatot hozott, amelyben kimon-
dotta, hogy a négy állam kormánya köte-
les a hazai filmgyártást minden erővel tá-
mogatni és elősegíteni. Ugyanakkor, ami-
kor e négy állam színháztulajdonosai jöt-
tek össze konferenciára, a négy állam film-
cenzúrahivatalainak a megbízottai is talál-
kozást adtak egymásnak, hogy a filmcen-
zúra kérdésében is egységes álláspontot
foglalhassanak el.

Az avantgarde-kongresszus Berlinben. Az
európai filmavantgarde-csoportok egyik ré-
sze úgy határozott, hogy 1931-ben Berlin-
ben tartják meg kongresszusukat. A kon-
gresszust áprílisa vagy májusra hívják
össze. A francia és holland avantgardisták
már is hozzájárultak ehhez a tervhez, mert
Berlin ma kiválóan alkalmas nemzetközi
filmkongresszusok megtartására, mert a
résztvevők igen sokat tanulhatnak a né-
met főváros filmvilágában.

A Byrd-film kultúrtörténelmi dokumen-
tum. Amerikában a Film és Tudomány Aka-
démiaja mostanában osztotta ki az idei
díjakat a legjobb filmekről. A díjkiosztá-
son és az ünnepélyes keretek között le-
folyt ülésén jelen volt Will H. Hays is, az
amerikai "filmcár". Az Akadémia a Para-
mount-filmgyárnak nálunk is futott nagy
filmjét: „Byrd-dal a Déli sarkon”
részesítette kitüntetésben és egyben kultúr-
történelmi dokumentumnak minősítették.

FILMIRODALOM SZAKSAJTÓ

Fodor Miklós: Hollywood kulisszái között. Budapest, Károlyi Sándor könyvkiadóvállalata. Ára füzve 4.— pengő, kötve 6 pengő.

Fodor Miklós néhány évvel ezelőtt ismert alakja volt a magyar kinematográfiának, amikor, mint az Orion-filmgyár volt igazgatója, szoros nexusban állt a szakmával. Akkor sok barátot és tisztelőt szerzett magának és amikor a magyar filmgyártás megszűnt, Fodor is megtette azt, amit sokan közülünk: kiment Amerikába. Intelligens, a filmben járatos ember letére hamarosan a Fox-filmgyár dramaturgja lett és ebben a minőségében alaposan megismerte a hollywoodi filmvilágot, amelyről írók és színészek annyit regélnek és mesélnek. A sok rege és mese azután Európában természetesen érthető érdeklődést keltett Hollywood iránt és igyekezett is mindenki megismerni a Filmbábel csodálatos és bűja életét. Am a sok rege és mese sem mind igaz, úgy, ahogy azt elmondják és elmesélik és így az a sok könyv és leírás, amely eddig különböző nyelven Hollywoodról megjelent, igyekezett pótolni azt a hiányt, amit a Hollywoodból visszaérkezők élőlőszóval elmondani nem tudtak. A sok-sok hollywoodi könyv között most kiemelkedő mozzanat Fodor Miklós 250 oldalas könyve. Igen jól jegyzi meg dr. Kun Andor, a könyv előszavában: Fodor könyve riport, szépirodalom és szenzációs érdekesség. Valóban a sok fejezet, amely egyrészt Hollywood intimitásairól szóló riport és szenzáció, másrészt a mód, ahogy Fodor előadja, a legszébb újságírói és szépirodalmi stílus. Bennünket a könyvnek sok-sok fejezete érdekel közelebről, az egyes életrajzok, a hollywoodi magyarokról szóló fejezet, a beszélő- és hangosfilm korszakának a feltűnése és sok-sok olyan részlet, amely előttünk ismeretlen volt és új világba visz bennünket. Fodor Miklós könyve a magyar filmirodalom egyik legszebb és legérdekesebb hajtása, amelynek maradandó emléke lesz nemcsak a filmszakmában, hanem a nagyközönség körében is. Fodor Miklós könyve több külföldi nyelven is meg fog jelenni.

F.-K. Tonfilm-Kursus. Verlag Film-Kurier: unter Mitarbeit von Georg Otto Stindt, Berlin, W. 9. Köthener-Str. 37.

A beszélő- és hangosfilm-technika új irodalmat statuált. A hozzáértők egy része már nyomtatásban leadta véleményét, de még inkább hozzá nem értők rajta „írt” a hangosfilmről, amely kétségtelen hálás téma a szakíróknak, csak a módját nem találják el mindig, hogyan kell a szakkérdést megfogni és megírni. A Film-kurier című berlini napilap hónapokon keresztül hétről-hétre komoly és nívós cikkeket közölt a hangosfilm-technika új elméletéről. Ezeket a cikkeket, amelyek külön-külön is nagy érdeklődést váltottak ki, a lap szerkesztősége Georg Otto Stindt közreműködésével könyvbe foglalta össze és „mint” „hangosfilm-tanfolyamot” nyújtja át olvasóinak. A F. K. nagy hála kötelezte a németül beszélő filmszakmabelieket, amikor azt a „kurzust” megnyitotta, mert ezzel lehetővé tette, hogy rövid elméleti eszme-futatásban komoly értelemben és komoly szakszerűséggel ismerteti a szakember és a laikus előtt a kérdést.

Erster Internationaler Tonfilm-Almanach (ITA). Januar 1931. Druck und Verlag Hermann Wendt G. m. b. H. Berlin, SW. 68.

Ez a gyönyörűen illusztrált és remek kávitelben kiadott könyv önként a dódott a hangosfilm teremtette meg a hangosfilm-almanachot, amely a nemzetközi filmgyártás-céljaira adja meg a hangosfilm-színészek címeit és közelebbi adatait. Ezek az adatok: hány nyelven beszél a színész, milyen sportot űz, milyen hangon énekel, milyen hangszerezen játszik. Ezek az adatok található meg az idei ITA-almanachban, a legnagyobb sztártól kezdve a legkisebb színészig. A most meginduló magyar hangosfilmgyártásnál az ilyen könyvre nagy szükség lesz.

Almanach der Internationalen Filmschau 1931. Prag, az Internationale Filmschau kiadása. Immár tizenegyedik éve jelenik meg a díszes kiállítási évkönyv, amely az összes csehországi mozgóképszínházakra vonatkozó adatokat tartalmazza, de sematizmus az egész filmvilágnak is.

Budapesti filmpiac Filmmegjelenések 1931. február havában

JELMAGYARÁZAT: Megj.=Megjelenési hely — H.=Hossza — F.=Felírás
M.=Műfaj — Fősz.=Főszereplők — C.=cenzura — a.=aluli — f.=felüli.

CITO CINEMA (Feldmann Izsó), Rökk Szilárd-u. 16. Tel.: J. 412—71.	II/7	Előbb a Hannát, aztán Pannát. — Megj.: Omnia. — Műf.: Vígjáték. — F.: Garami A. — Fősz.: Henny Porten, Fritz Kampers.
FOX-FILM r.-t., Rákóczi-út 19. Tel.: 314—37 és 316—58.	II/17	„S. 13.“ — Megj.: Corvin, Corso. — H.: 2240 m. — Műf.: Dráma. — F.: Szántó Armand. — Fősz.: Kenneth Mc. Kenna, Frank Albertson, Forrel Mac Donald. — C.: Aluli.
	II/26	Ördög barátja (Éjféli árnyak). — Megj.: Omnia. — H.: 2250 m. — Műf.: Kalandor dráma. — F.: Scharin Jenő. — Fősz.: Milton Sils és Dorothy Mackaill. — C.: Aluli.
HIRSCH és TSUK. Erzsébet-körút 5. Telefon: 366—94.	II/26	Mesék az írógépről. — Megj.: Kamara, Royal Apolló. F.: Mihály István. — Fősz.: Renate Müller, Hermann Thiemig, Felix Bressart. — C.: Aluli.
IRIS-FILM R. T. Népszínház-utca 13. Tel.: 363-17 és 374-14	II/16	Jégbörtön. — Megj.: Palace. — H.: 1880 m. — Műf.: Dráma. — F.: Kálmán. — Fősz.: V. Vally, C. Tearle, R. Cortez. — C. Aluli.
		Karamasoff testvérek. — Megj.: Palace. — H.: 2500 m. — Műf.: Dráma. — F.: Kálmán. — Fősz.: Fr. Kortner, Anna Sten.
KULTURFILM Budapest, VIII., Népszínház-u. 21. — Tel.: J. 368—98.	II/26	Éjszaka réme. — H.: 1800 m. — Műf.: Cowboy. — F.: Papp Béla. — Fősz.: W. S. Hart. — C.: Aluli.
		Zoro és Huru, a két varázsló. — H.: 240 m. — Műf.: Vígjáték. — F.: Papp Béla. — Fősz.: Zoro és Huru. C.: Aluli.
METRO-GOLDWYN- MAYER DISTR. Budapest, VIII., Főh. Sándor-tér 3. — Tel.: J. 444—24, 444—25.	II/5	Lelkek örvénye. — Megj.: Rádus. — H.: 1816 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: John Gilbert, Eleanor Boardmann, Renee Adoree. — C.: Felüli.
	II/12	Stan kiróg a hámból. — Megj.: Rádus. — H.: 1113 m. — Fősz.: Stan és Pan. — C.: Aluli.
	II/19	Mary Dugan bűnpöre. — Megj.: Rádus. — H.: 2951 m. Műf.: Dráma. — Fősz.: Nora Gregor, Arnold Korff, Julia Serda. — C.: Felüli.
	II/5	Csillagok barátja. — H.: 2064 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: William Haines. — C.: Aluli.
	II/9	Végzet hajója. — H.: 1665 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Conrad Nagel. — C.: Felüli.
MŰVÉSZFILM, Rákóczi-út 40. Tel.: 403—97.	II/12	A feleségem babája. — Megj.: Uránia, Ufa. — H.: 2000 m. — Műf.: Stolz-operett. — F.: Lakner. — Fősz.: Szöke Szakáll, Lien Deyers, Max Hansen. — C.: Aluli.
	II/16	Szerelem bűnösei. — Megj.: Tivoli. — H.: 1800 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Olive Borden. — C.: Aluli.

A MŰVÉSZFILM folytatása.	II/19	Véreb. — Megj.: Józsefvárosi. — H.: 1500 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Ranger, a csodakutya. — C.: Aluli.
	II/6	Őfelsége a szerelem. — Megj.: Royal Apolló, Fórum. H.: 2900 m. — Műf.: Operett. — F.: Lakner. — Fősz.: Szóke Szakáll, Nagy Kató, Franz Lederer. — C.: A.
PÁTRIA FILM-VÁLLALAT, VII., Erzsébet körút 8. Tel.: 406—25.	II/26	A füst. — Megj.: Décsi. — H.: 1250 m. — Műf.: Dráma. — F.: Magy. — Fősz.: Tökés, Kiss. — C.: A.
PARAMOUNT FILM-FORGALMI R. T. Budapest, VII., Rákóczi-út 59. — Tel.: J. 344-37 és J. 405-22.	II/16	Legyünk benszülöttek. — Megj.: Palace. — H.: 2102 m. — Műf.: Zenés vígjáték. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Jeanette Mac Donald, James Hall. — C.: Aluli.
PHÖBUS FILM FORGALMI RT. VII., Erzsébet-krt 8. Tel.: J. 315—62.	I/4-25	Kicsérélem a feleségem. — Megj.: Kamara, Orion. — H.: 220 m. — Műf.: Vígjáték. — F.: Fodor Sándor. Fősz.: Anny Ondra. — C.: Aluli.
PROJECTOGRAPH Rt. Rákóczi-tér 17. Tel.: 322—01 és 02.	II 26	Va banque. — Megj.: Décsi. — H.: 2500 m. — Műf.: Bűnügyi vígjáték. — F.: Siklós. — Fősz.: Lil Dagover, Gustav Gründgens, Verebes Ernő, Fritz Spira, Rolf v. Goth, Békeffy László, Bársony Rózsi, Delly Ferenc. — C.: Aluli.
SASCHA FILMIPARI R. T. VII., Rákóczi-út 36. Tel.: J. 418—28.	II 17 26	Vihartorony. — Megj.: Décsi. — H.: 2250 m. — Műf.: Dráma. F.: Siklós. — Fősz.: Conrad Veidt, Fritz Kortner, Heinz Georg, Tala Birel. — C.: F.
STYLUS-FILM r.-t., Erzsébet-körút 4. Tel.: 442—59.	I/29 II/1	Lángoló tenger (néma). — Megj.: Nyugat, Roxy, Budai Apolló. — H.: 3000 m. — Műf.: Dráma. — F.: Tibor János. — Fősz.: Jack Trevor, Marietta Milner, Siegfried Arno. — C.: Aluli.
	I 29 II/1	A zöldszemű detektív (néma). — Megj.: Pátria, Fészek, Phönix, Nyugat. — H.: 2000 m. — Műf.: Detektív történet. — F.: Tibor János. — Fősz.: Betty Bird, Susy Vernon, Paul Hörbiger. — C.: Aluli.
SUPER-FILM, VII., Erzsébet körút 9. szám. Tel.: J. 366—94.	II 6-8	Sorsok a fergegben. — Megj.: Tatra, Ludovika. — H.: 2374 m. — Műf.: Dráma. — F.: Engel György. — Fősz.: Harry Hardt, Oscar Marion. — C.: Aluli.
	II/16	Talpig úriember. — Megj.: Tivoli, Odeon. — H.: 2442 m. — Műf.: Vígj. — F.: Engel György. — Fősz.: Willy Forst, Fritz Kampers. — C.: Aluli.
TURUL-FILM Budapest, VII., Miksa utca 7. — Telefon: József 369—42.	II/26	Harc a becsületért. — Megj.: Roxy. — H.: 2202 m. Műf.: Dráma. — F.: Novák János. — Fősz.: Jonny Haynes. — C.: Aluli.
UFA-FILM R. T. Budapest, VIII., Kölcsey-utca 4. — Tel.: J. 351—36, 336—21.	II 19	Betörők. — Megj.: Ufa. — H.: 3200 m. — Műf.: Komédia. — F.: Lándor. — Fősz.: Lilian Harvey, Willy Fritsch, Heinz Rühmann. — C.: Aluli.
	II/20	A király parancsol!... — Megj.: Uránia. — H.: 3000 m. — Műf.: tört. dráma. — F.: Lándor. — Fősz.: Otto Gebühr, Renate Müller. — C.: Aluli.
	II/19	Maki és Lux barátságot kötnek. — Megj.: Ufa, Uránia. H.: 350 m. — Műf.: Magyar kultúrfilm. — F.: Ráskay László. — Magyarul előad: Szőreghy Gyula. — C.: A.

**MAGYAR MOZGÓKÉPÜZEM-ENGEDÉLYESEK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UCCA 36.
TELEFON: JÓZSEF 360-05. HIVATALOS ÓRÁK 9-12-IG.

A Filmkultura minden egyes szánrát az Egyesület tagjai díjtalanul kapják

Küldöttség a belügyminiszternél.

A MMOE küldöttsége február 12-én tiszteltgett Scitovszky Béla belügyminiszternél, akinek előadták a mozgóképszakma súlyos bajait és kérték sérelmeik orvoslását. A küldöttség rámutatott a jelenlegi társulási forma hibáira, majd kérte a minisztert, hogy akadályozza meg a mozgóképszínházak tervezett újabb megadóztatását. A miniszter nagy jóindulattal foglalkozott a filmszínházak ügyeivel és megígérte, hogy a különböző kérések teljesítését a lehetőséghez mérten elő fogja segíteni.

Választmányi ülés.

Egyesületünk választmánya február 11-én Fenyő Sándor alelnök elnöklésével ülést tartott, amelyen elsősorban bizalmat szavaztak Gyárfás Gyula ügyvezető alelnöknek és kérték, hogy tartsa meg állását. Gyárfás Gyula késznek nyilatkozott arra nézve, hogy amíg a szakma krízise tart, nem hagyja el helyét és egyben új programot dolgozott ki, amelynek legfontosabb pontja a mozgóképszínházak gazdasági megszervezése.

Tudomásul vette a választmány, hogy az IBUSz nagyarányú központi filmraktárt akar létesíteni.

Hozzájárult a választmány a Budapesti Színészek Szövetségének ama kéréséhez, hogy betétszámok előadásához csakis a Színész Szövetség tagjait vegyék igénybe.

Kínos hatást kellett az az előterjesztés, hogy egyes tagok nem tesznek eleget tagdíjfizetési kötelezettségüknek. Ezek ellen az Egyesület vezetősége a legszigorúbban fog eljárni.

A választmány számos társulási ügyet tárgyalta le.

A legközelebbi választmányi ülést március 11-én tartják meg.

A mozgógépészek szabadsága.

A Magyar Magyar Mozgófényképgépészek Orsz. Szövetsége terjedelmes beadványt nyújtott át a belügyminiszternek, amelyben szociális és gazdasági helyzetük rendezését kérték. Főleg a heti egynapi és a nyári kéthetős szabadság intézményes biztosítását kérik. Kérik a felmondási idő

szabályozását is. A memorandumot most megkapta a MMOE, amely rövidesen hozzászól a kérdésekhez és tárgyalni fogja a gépészek kívánságait.

Schilling Gyula

precíziós és kinomechanikai üzeme

Budapest, VII., Miksa-u. 5.

Telefon: 410-09,

Saját gyártmányú vetítógépek,
szinkron-berendezések,
fotócella adapterek.

Modern felszerelésű gépjavítóműhely

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS
FOLYÓIRAT

ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. — 1/2 évre 5 pengő.

Felölős szerkesztő és kiadó: Lajta Andor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 30.

Tel.: József 363-76.

Párizsi szerkesztőség:

Artur Vitner,

12, rue Alasseur Paris, (XV.) Champs
de Mars.

Megjelenik minden hónap elsején.

Minden cikkért a szerző felel.

Friedmann-nyomda, Wesselényi-u. 40.

**Speciális filmszállítások,
a világ minden részébe.**

Leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudva-
rokon, a fővármivatalban
és a hajállemáseken

H é b e l

nemzetközi szállítmányozási és
elvámolási vállalat,

IV., Váci-ut 1. sz.

Telefon: Aut. 159 - 47.

**MAGYAR
FILMIRODA**

BUDAPEST, VIII., FÖHERCEG SÁNDOR-UTCA 7

TELEFON: JÓZSEF 455-10.

FILMHÍRSZOLGÁLAT

városi, községi, családi, gyári,
ipari, sport-felvételek.

Kockanagyítások, folióüzem.

PEROLIN

CIKKEK EGYEDÁRUSÍTÓJA

„PHÖBUS” MŰSZAKI ÉS
OLAJKERESKEDELMI R. T.
V, KOSSUTH LAJOS-TÉR 9

ÚJ TELEFON:

AUT. 117-23.

**A legjobb és a világ legismertebb
LÉGFERTŐTLENÍTŐ SZERE!**

Minden filmszínházban nélkülözhetetlen!
KERJEN DIJFALAN BEMUTATÁST!

**Krupka filmgyár
és laboratórium**

BUDAPEST,

VIII., József-körút 71-73.

TELEFON: 339-07.

Berendezkedtünk a fotócellás és
lemezes filmek lehallgató és össze-
állító munkálatokra.

Átszakadt lemezek javítása.

◀ **Készít mindentajta felvételt.** ▶

Meitner Mór

mozgósínház-berendezési és elektrotech-
nikai berendezési és elektrotechnikai,
mechanikai, villanyvilágítás- és erőátvi-
teli telepeket berendező vállalat

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 21.

Telefon: 338-77.

Vetítőgépek. — Javítások. — Hangos-
filmkészülékek lemez- és fotócellás rend-
szerre. — Mozgósínházak teljes beren-
zése.

Meitner Mór (Memophon)

a Samson—Electric Company new-
yorki hangosfilm-készülékgyár vezér-
képviselte.

ROHRMANN JÁNOS

Elektrotechnikai és mechanikai gyára

BUDAPEST VII, SAJÓ-UTCA 5/a

ALAPÍTOTT 1904

SPECIÁLISTA:

**Mozi- és felszerelési
tárgyakban.**

AZ UNIVERSAL DÖNTŐ SIKEREI:

1. A Fehér Barát

6 hétig telt házak

AZ OMNIÁBAN

2. A FÓRUMBAN jelenik meg a legszemélyesebb németül beszélő vígjátéka:

Magasabb diplomácia

Főszereplők: **OLGA CSEHOVA - ARNOLD KORFF - HANS JUNKERMANN - JOHANNES RIEMANN**

LEGUJABB MEGJELENÉSEINK:

STAN és PAN

első nagyszabású vígjátéka

STAN és PAN KIRUG A HÁMBÓL

A legkacagtatóbb burleszkszláger

NORA GREGOR és ARNOLD KORFF csodálatos alakítása

Mary Dugan bűnpöre

A világhírű dráma németül beszélő változata

LEWIS STONE és LEVLA HYAMS főszereplésével

Egy férfi-két asszony

SUDERMANN HERMANN csodálatos regénye

METRO-GOLDWYN-MAYER, VIII., Főherceg Sándor-tér 3.
Telefon; József 444-24 és 444-25.